

ZÁRÓVIZSGA TÉTELEK

SZOCIOLÓGIA ALAPKÉPZÉSI SZAK

2022. TAVASZ

1. Szociológiatörténet és Társadalomelmélet (egy tétel sor):

Szociológiatörténet

1. A szociológia előzményei és kialakulása. A skót felvilágosodás és a szerződéselméletek, különös tekintettel Hobbes, és J. J. Rousseau munkásságára. A pozitivizmus tudomány- és társadalom-felfogása. A. Comte.

- Ludassy Mária: *Téveszméink eredete*. Atlantisz 1991 7-32. 1. (Kényszer és szabadság) A tanulmány megtalálható a Világosság 1989. 11. számában. Továbbá Richard Tuck: *Hobbes*. Atlantisz 1993. 87-101. 1. (Politika)
- Némédi Dénes: Auguste Comte: A szociológia megalapítója. In: Felkai G. (szerk.): *A szociológia kialakulása*, Új Mandátum, Bp. 1999. 224-247. 1.

2. A marxi kritikai elmélet. A társadalmi formák marxi elmélete és a kapitalizmus kritikája. A kapitalista társadalomszerkezete és a piaci viszonyok marxi elemzése.

- Joseph Cropsey: Karl Marx. In: Leo Strauss – Joseph Cropsey (szerk.): *A politikai filozófia története*. Európa. Budapest, 1994. 412-448.

3. Brit protoszociológiák a XIX. században. A liberalizmus sajátosságai és J. S. Mill elmélete. Az evolucionizmus az angolszász szociológiában. H. Spencer szociológiája.

- Molnár Attila Károly: John Stuart Mill és a kánon. In: Felkai G. (szerk.): *A szociológia kialakulása*, Új Mandátum, Bp. 1999. 92-148. 1.
- Pál Eszter: Herbert Spencer. In: Felkai G. (szerk.): *A szociológia kialakulása*, Új Mandátum, Bp. 1999. 149-179. 1.

4. Eszmék szintézise. E. Burke és a brit liberális konzervativizmus alapvető eszméi. A. de Tocqueville liberális-konzervatív szintézise.

- Molnár Attila Károly: Edmund Burke öröksége. In: Felkai G. (szerk.): *A szociológia kialakulása*, Új Mandátum, Bp. 1999. 25-92. 1.
- Marvin Zetterbaum: Alexis de Tocqueville. In: Leo Strauss – Joseph Cropsey (szerk.): *A politikai filozófia története*. Európa. Budapest, 1994. 355-385.

5. A klasszikus német szociológia kialakulása. Közösség és társadalom. Tönnies elmélete. Georg Simmel formális szociológiája. Sombart.

- Némédi Dénes: *Klasszikus szociológia*. 135-201.1.

Ajánlott irodalom:

- F. Tönnies: *Közösség és társadalom*. Első könyv. 1983. 9-113. L
- Simmel: Válogatott társadalomelméleti tanulmányok. A szociológia problémája. Fölé és alárendeltség. 5-54. 1. és Az individualizmus. 217-233. 1.

6. Max Weber szociológiája. A weberi megértő szociológia alapelemei és a weberi politikai szociológia alapkategóriái. A protestantizmus és a kapitalizmus összefüggései. A társadalmi megismerés objektivitása és az értékmentesség értelme.

- Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia*. 201-272. l.

Ajánlott irodalom:

- *Gazdaság és társadalom*. A megértő szociológia alapvonalai I. Közgazdasági és Jogi könyvkiadó, 1987. 37-80. L. és a 221-260. L. és a 288-294. l. és a 303-309. L. A politika mint hivatás. In: *Tanulmányok* Osiris, 1998. 156-210. L.
- *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Gondolat, 1982. 7-339. L.
- A társadalomtudományos és a társadalompolitikai megismerés "objektivitása". In *Tanulmányok*. Osiris, 1998. 7-69. L. vagy *Állam – Politika – Tudomány*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1970. 9-73. L.

7. Émile Durkheim szociológiája. A 'mechanikus' és az 'organikus' szolidaritás problémája, mint a társadalmi modernizáció durkheimi interpretációja. A kollektív tudat és a társadalmi tény. A társadalmi tények értelmezési szabályai. A társadalmi integráció értelmezése egy konkrét társadalmi tény vizsgálatán keresztül: "Az öngyilkosság" című monográfia elemzése. Durkheim vallásszociológiája. Erkölcsi és vallási jelenségek magyarázata.

- Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia*. 33-86 l.

Ajánlott irodalom:

- A mechanikus és az organikus szolidaritás. *A társadalmi munkamegosztásról*. Osiris Bp 2001 55-142 l.
- *A társadalmi tények magyarázatához*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1978. 25-67. L. és a 161-197. L. és a 219-253. L. *Az öngyilkosság*. Második rész, Társadalmi okok és társadalmi típusok. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1982. 131-262. L.
- *A vallási élet elemi formái*. L' Harmattan, 2003.

8. Amerikai klasszikusok. T. Parsons cselekvésemélete és társadalmi rendszerelmélete. R. Merton és a társadalom elemzésének funkcionalista paradigmája.

- Pokol Béla: A funkcionalista rendszerelmélet kibomlása. in: Csepeli- Papp- Pokol: *Modern polgári társadalomelméletek*. Gondolat, 1987.153-229. l. R. K. Merton: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Gondolat, 1980. 67-174. l. és216-256.l. Osiris (új kiadás) 54-116. oldal és 146-163. oldal.

Ajánlott irodalom:

- Válogatás Talcott Parsons cselekvéseméleti írásaiból. In: *Szociológiai füzetek / 38*. 17-78. T. Parsons: A társadalmi rendszerről. *Szociológiai füzetek, 45*. 1988. 84-109. L.

9. Új megközelítésmódok a XX. század derekán. G. H. Mead és a szimbolikus interakcionizmus. A fenomenológia problémafelvetéseinek jelentősége a szociológiaelmélet fejlődésében. Schütz munkásságának szociológiai vetülete. Berger, Luckmann „tudásszociológiája”.

- Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia*. 429-452. 1.

Ajánlott irodalom:

- G. H. Mead: *A pszichikum az én és a társadalom*. Gondolat, 1973. 173-287. 1. III. rész. “Az én.”
- *A fenomenológia a társadalomtudományban*. Gondolat, 1984.
 - A. Schütz: A fenomenológia néhány vezérfonala. 96-117. 1.
 - A. Schütz: A társadalmi valóság értelemmenteli felépítése. 159-177. 1.
 - A. Schütz: A cselekvések köznapi és tudományos értelmezése. 178-228. 1.
- Csepeli György: Alfred Schütz és a tudásszociológia. in. Csepeli György - Papp Zsolt- Pokol Béla: *Modern polgári társadalomelméletek*. Gondolat, 1987. 11-50. 1.

10. A tudásszociológia programja. K. Mannheim konzervativizmus elemzése. Ideológia és utópia. N. Elias civilizáció-koncepciója.

- Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia*. 299-333. 1. és Felkai Gábor: *Mannheim Károly*. Új Mandátum, 1999. 7-49. 1

Ajánlott irodalom:

- Mannheim Károly: *A konzervativizmus*. Cserépfalvi, 1994. 51-92. 1.
- Mannheim Károly: *Ideológia és utópia*. Atlantisz, 1996
- N. Elias: *A civilizáció folyamata*. Gondolat. Bevezetés (27-86. 1.) és Első fejezet, Első rész, Bevezetés. 101-109. 1. A szociológia lényege. Napvilág. Az alakzat

11. A frankfurti iskola kritikai szociológiája. A “pozitivizmus-vita”

- Balogh István- Karácsony András: *Német társadalomelméletek* Balassi 2000. 34-75. 1.

Ajánlott irodalom:

- Max Horkheimer: Hagyományos és kritikai elmélet. in: Papp Zsolt (szerk.): *Tény Érték Ideológia*. Gondolat. 1976. 43-116. 1.
- Horkheimer - Adorno: *A felvilágosodás dialektikája*. Gondolat. 1990. A felvilágosodás fogalma. 19-62. 1. A kultúrparadigma 147-200. 1.
- K. Popper. A társadalomtudományok logikája. és Adorno: A társadalomtudományok logikájáról. in: Papp Zsolt (szerk.): *Tény Érték Ideológia*. Gondolat. 1976. 279-325. 1.

Irodalom általában:

- Felkai Gábor (szerk.): *A szociológia kialakulása*. Bp. Új Mandátum, 1999. Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia*. Bp. Napvilág, 2005.
- Balogh István-Karácsony András: *Német társadalomelméletek*. Bp. Balassi, 2000.
- Csepeli György- Papp Zsolt- Pokol Béla: *Modern polgári társadalomelméletek*. Gondolat, 1987.
- A Weber tételhez kitűnően használható: Molnár Attila Károly: *Max Weber olvasókönyv*. Novissima.

Társadalomelmélet tételek

12. A társadalom, mint rendszer (Durkheim, Spencer, Parsons, Luhmann)

Irodalom:

- Lenclud, Gérard: A funkcionalista perspektíva. In: Descola – Lenclud – Severi – Taylor: *A kulturális antropológia eszméi*. Századvég. Budapest. 1993. 85-118. 1.
- LUHMANN, Niklas: *Bevezetés a rendszerelméletbe*. Gondolat. Budapest. 2006. I. Szociológia és rendszerelmélet. 13-43.
- Pokol Béla: *Szociológiaelmélet*. Budapest. Felsőoktatási Koordinációs Iroda. 1997. II. fejezet. Niklas Luhmann rendszerelmélete. 31-65.

13. Egyének és cselekvések, a megértés. A társadalom, mint interakciók halmaza. A tudásszociológiai megközelítés. Weber, Schütz, Mead, Scheler, Mannheim

Irodalom:

- Morel, Julius - Bauer, Eva (szerk): *Szociológiaelmélet* Osiris. Budapest. 2000. 4. fejezet. 83-101.
- Mannheim Károly: *Ideológia és utópia*. Atlantisz 1996.
- Scheler, Max: *Az ember helye a kozmoszban* Osiris, Budapest, 1995. Az ideáció aktusa mint sajátosan szellemi aktus. Lényegmegismerés és valóságélmény. Az ember: aki tud nemet mondani 59-68. 1.

14. Szociálpszichológiai, és mikroszociológiai megközelítésmódok. Konformitás, deviancia, sztereotípiák, előítéletek

Irodalom:

- Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*. Osiris Kiadó, 2006 598-641 l.
- Anthony Giddens: *Szociológia*. Osiris Kiadó, 1995. 380-389 l.
- Merton, Robert K.: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Osiris. 2002. VI fejezet. Társadalmi struktúra és anómia

http://lakatos.free.fr/Tanitas/Szociologia/1felev/files/page55_6.html

15. A materializált és instrumentalizált elméleti megközelítések. Tőkeelméletek.

Gazdaság és társadalom összefüggései, társadalmi struktúra, társadalmi rétegek, társadalmi munkamegosztás.

Irodalom:

- Morel, Julius - Bauer, Eva (szerk): *Szociológiaelmélet* Osiris. Budapest. 2000. 5. fejezet. A materialista társadalomelmélet. 105-128.
- Pokol Béla: *Szociológiaelmélet*. Budapest. Felsőoktatási Koordinációs Iroda. 1997. 17. fejezet. Bourdieu elméletének alap kategóriái. 453-487.
- Morel, Julius - Bauer, Eva (szerk): *Szociológiaelmélet* Osiris. Budapest. 2000. 11. fejezet. Kritikai elmélet. Jürgen Habermas. 249-274.

16. Különböző posztmodern megközelítések. Hálózatok, információs társadalom, média.

Irodalom:

- Barabási Albert-László: *Behálózva. A hálózatok új tudománya.* Magyar Könyvklub, Budapest. 2003.
- Habermas, Lyotard, Rorty: *A posztmodern állapot* (Bujalos István szerk.) Századvég Kiadó - Gond, 1993.
- Castells, Manuel: *A hálózati társadalom kialakulása – Az információ kora. Gazdaság, társadalom és kultúra I. kötet* (ford: Rohonyi András) Gondolat–Infonia, Bp., 2005.

17. Értékek és kultúrák. (vallás, erkölcs, kultúra, civilizáció összefüggései)

Irodalom:

- Egedy Gergely: *Konzervatív gondolkodás és politika az Egyesült Államokban.* Budapest. Századvég. 2014. XXI. fej. Istengyilkosság és a modernitás. 429-451.
- MacIntyre, Alasdair: *Az erény nyomában.* Osiris. Budapest. 1999. III.-VI: fejezet. 41-114. o.
- Felkai Gábor: A vallászociológia. In: Uő: *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig.* Századvég, Budapest. 2006. I. Kötet 411-434. 1.
- Kolakowski, Leszek: *Ha nincsen Isten...* Európa. Budapest. 1992. III. fejezet. A misztikusok Istene. 139-219.
- Horkheimer, Max-Adorno, Theodor: *A felvilágosodás dialektikája.* Gondolat. 1990. A felvilágosodás fogalma. 19-62.1. A kultúripar 147-200. 1.

2. Szociológia módszertan:

1. A tudományos kutatás természete (tudományos megismerés-hétköznapi megismerés, Deduktív és induktív logika alapján kivitelezett kutatások, kvalitatív-kvantitatív kutatások, a társadalomtudományi kutatás etikája)

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József, Dr. Szabó-Tóth Kinga) és Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, hatodik kiadás, Balassi Kiadó, 2001: 1. részéből 17-76 oldalig

2. A kutatás terv készítésének lépési és alapfogalmai (kutatási célok, elemzési egységek, idődimenzió és kutatás, kutatási terv készítése)

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József, Dr. Szabó-Tóth Kinga) és Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, hatodik kiadás, Balassi Kiadó, 2001: 2. részéből 103-136-ig

3. Konceptualizálás, operacionalizálás. Mérés és mérési szintek

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József, Dr. Szabó-Tóth Kinga) és Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, hatodik kiadás, Balassi Kiadó, 2001: 2.

részből 136-171-ig

4. Mintavételi eljárások a társadalomtudományi kutatásokban

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József és Prof. Dr. Besenyei Lajos) és Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, hatodik kiadás, Balassi Kiadó, 2001: 2. részből 201-244-ig

5. Kérdőíves kutatások (a kérdőíves kutatások relevanciája, a kérdőív készítésének szabályai, kérdőívszerkesztés, kérdőívek típusai, indexek, skálák alkalmazása)

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József és Dr. Szabó-Tóth Kinga) és Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, hatodik kiadás, Balassi Kiadó, 2001: 3. részből 273-315-ig, illetve 171-197-ig

6. Kvalitatív interjú, mint szociológiai módszer (a kvalitatív kutatás mögöttes elméletei, interjú kutatások relevanciája, az interjúk tipizálása, a fókuszcsoportos interjú, az interjúk feldolgozásának módszerei)

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József és Dr. Szabó-Tóth Kinga)

7. A kísérlet és a megfigyelés

- Órai jegyzetek (Dr. Kotics József és Dr. Szabó-Tóth Kinga) és Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, hatodik kiadás, Balassi Kiadó, 2001-ből az erre vonatkozó fejezetek.

8. Közéérték és centrális tendencia fogalma, fajtái és alkalmazási területük. A szóródás fogalma, mutatószámai, asszimetria vizsgálata

3. Választható szakszociológiák (és szociálpszichológia):

Családszociológia

1. Családszociológiai irányzatok, iskolák

- Cseh-Szombathy L. (1979) *Családszociológiai problémák és módszerek*. Budapest: Gondolat Kiadó. (10-33. oldal) megtalálható: <http://www.uni-miskolc.hu/~bolalma>

2. Funkcionalista családszociológia. A modern család társadalmi funkciói, funkciózavarai. A modern család érzelmi szerepe.

- Cseh-Szombathy L. (1979) *Családszociológiai problémák és módszerek*. Budapest: Gondolat Kiadó. 10-33. oldal) Megtalálható: <http://www.uni-miskolc.hu/~bolalma>

3. A hagyományos, a polgári és a modern családtípusok és azok összehasonlítása. Pálhegyi Ferenc modelljei.

- Somlai Péter (1986): *Konfliktus és megértés. A családi kapcsolatrendszer elmélete*. Budapest: Gondolat Kiadó. (55-101. old) megtalálható: <http://www.uni-miskolc.hu/~bolalma>

4. Férfi és női szerepek, gyerekvállalás a mai magyar családokban.

- Pongrácz Tiborné: *A párkapcsolatok jellegzetességei*. Demográfiai Portré, 2009. http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf
- Kapitány Balázs–Spéder Zsolt: *Gyermekvállalás*. Demográfiai Portré, 2009. http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf
- Földházi Erzsébet: *Családszerkezet*. Demográfiai Portré, 2009. http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf

5. A párválasztás és szerelem szociológiai aspektusai

- Bukodi Erzsébet: *Ki kivel (nem) házasodik?* *Szociológiai Szemle* 2002/2.

6. Családpolitika, családtámogatások és gyermekvállalás.

- Blaskó Zsuzsa: *Családtámogatás, gyermeknevelés, munkavállalás*. *Demográfiai Portré*, 2009. http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf

7. Családon belüli konfliktusok. A válás.

Földházi Erzsébet: Válás. Demográfiai Portré, 2009.

http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf

8. Családon belüli erőszak

- Tóth Olga: Családon belüli erőszak._

<http://www.mek.oszk.hu/02000/02019>

Megjegyzés: Minden tételhez az órai jegyzetet is fel kell használni.

Gazdaságszociológia

1. A gazdaság szociológiai szemléletmódja

- Becker, G.: Az emberi viselkedés ökonómiai megközelítése. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 13-31. old.
- Smelser, N. J. - Swedberg R.: A gazdaság szociológiai szemléletmódja. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 31-45. old.

2. Gazdasági rendszerek

- Sombart, W.: A kapitalizmus természete és létrejötte. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 49-63. old.
- Bücher, K.: A gazdasági fejlődés fokozatai. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 63-75. old.

3. A gazdasági piacok társadalmi szerkezete

- Neale, W. C.: A piac az elméletben és a történelemben. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 165-181. old.
- Galasi P.(szerk.): A munkaerőpiac szerkezete és működése Magyarországon. (Bevezető). In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 87-100. old.

4. A nem gazdasági piacok gazdaságszociológiája (egészségügy, sport)

- Bodnár É.: Három cikk ürügyén a hálapénz közgazdasági természetéről. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 112-126. old.
- Csaba I.: A hálapénz közgazdasági értelmezéséhez. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 127-133. old.

- Szántó Z.: Sport és piac. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 173-197. old.

5. A nem gazdasági piacok gazdaságsszociológiája (oktatás, művészet)

- Horváth D. T.: A felsőoktatás és a diplomások munkaerőpiaca az Egyesült Államokban. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 134-142. old.
- Boudon, R.: Társadalmi egyenlőtlenségek a továbbtanulásban. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 143-151. old.
- Szántó Z.: Művészet és piac. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 152-172. old.

6. A pénzpiac szociológiája

- Polányi K.: Pénzhasználati módok. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 281-285. old.
- Zelizer V. A.: A pénz társadalmi jelentése: „speciális pénzek”. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Aula Kiadó, 1998: 285-317. old.

7. A gazdasági jelenségek társadalmi beágyazottsága

- Granovetter, M.: A gazdasági intézmények társadalmi megformálása: a beágyazottság problémája. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): A gazdasági élet szociológiája. Aula Kiadó, 1996: 61-79. old.
- Etzioni, A.: A „személy a közösségben” paradigma. In: Szántó Z. (szerk.): A piac, mint társadalom: a gazdaság szociológiája. Kézirat, 1995: 23-28. old.

8. Beágyazottság és társadalmi tőke

- Orbán A. - Szántó Z.: A társadalmi tőke koncepciója. In: Szántó Z. (szerk.): Analitikus szemléletmódok a modern társadalomtudományban. Helikon Kiadó, 2006: 137-159. old.

- Bourdieu, P.: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Tőkefajták. Aula Kiadó, 1998: 155-177. old.

9. Beágyazottság és bizalom

- Gambetta, D.: A maffia: a bizalomhiány ára. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdaságszociológia. Aula Kiadó, 2006: 189-207. old.
- Putnam, R. D.: Egyedül tekézni: Amerika csökkenő társadalmi tőkéje. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): Gazdaságszociológia. Aula Kiadó, 2006: 207-219.

10. Piaci kooperáció és társadalmi kapcsolatháló

- Szántó Z. - Tóth I. Gy.: A társadalmi kapcsolatháló-elemzés: fogalmak, modellek és alkalmazások. In: Szántó Z. (szerk.): Analitikus szemléletmódok a modern társadalomtudományban. Helikon Kiadó, 2006: 171-199. old.
- Opp, K.-D.: Piacszerkezetek, társadalmi szerkezetek és piaci kooperáció. In: Lengyel Gy. - Szántó Z. (szerk.): A gazdasági élet szociológiája. Aula Kiadó, 1996: 129-153. old.

Társadalmi struktúra és rétegződés

1. Karl Marx és Max Weber osztályelmélete.
 - Dahrendorf, Ralf: Az osztálytársadalom modellje Karl Marxnál. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 138-155. old.
 - Weber, Max: Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai. 1. (Ebből a negyedik fejezet) Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1987: 303-308. old.

2. A társadalmi struktúra normativista, funkcionalista megközelítése.
 - Davis, Kingsley – Moore Wilbert E.: A rétegződés néhány elve. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 10-23. old.
 - Huaco, George A.: Davis–Moore féle rétegződésemélet logikai elemzése. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 24-30. old.
 - Tumin, Melvin M.: A rétegződés néhány elve: Kritikai elemzés. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 49-62. old.
 - Buckley, Walter: A méltányos egyenlőtlenségről. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 63-67. old.
 - Parsons, Talcott: A társadalmi rétegződés elméletének átdolgozott analitikus megközelítése. (I. rész) In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 80-110. old.

3. A társadalmi struktúra konfliktuselméleti megközelítése: Ralf Dahrendorf konfliktuselmélete.
 - Dahrendorf, Ralf: Társadalmi struktúra, osztályérdekek és társadalmi konfliktus. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 341-358. old.
 - Niedenzu, Heinz-Jürgen: Konfliktuselmélet – Ralf Dahrendorf. In: Morel, Julius – Eva Bauer. – Tamás Meleghy. – Heinz-Jürgen Niedenzu – Max Preglau – Helmut Staubmann (szerk.): Szociológiaelmélet. Budapest: Osiris Kiadó, 2000: 179-197. old.
 - Ajánlott irodalom: Alexander Jeffrey C.: Szociológiaelmélet a II. világháború után. Budapest: Balassi Kiadó, 1996: 122-147. old.

4. Modern osztályelméletek, Erik Olin Wright neo-marxista osztályelmélete.
 - Wright Erik Olin: Általános keretrendszer az osztálystruktúra elemzéséhez. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 178-221. old.
 - Erikson, Robert – John H. Goldhorpe: A kutatás elméleti alapja, adatai és stratégiája. In: Andorka Rudolf – Stefan Hradil – Jules L. Peschar (szerk.): Társadalmi rétegződés. Aula Kiadó, 1995: 11-32. old.

5. Lenski elmélete, a funkcionalista és a konfliktuselméleti struktúra- és rétegződésmélet egyesítésére irányuló kísérlet.
 - Lenski, Gerhard E.: Hatalom és privilégium. Elmélet a társadalmi rétegződésről. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 1999: 302-340. old.
6. A mai magyar kapitalista társadalom struktúrájának főbb megközelítései (Szalai E., Ferge Zs. és Bukodi E.)
 - Szalai Erzsébet: Gazdasági elit és társadalom a magyarországi újkapitalizmusban. Budapest: Aula Kiadó, 248-262
 - Ferge Zsuzsa: Társadalmi áramlatok és egyéni szerepek. Budapest: Napvilág Kiadó, 2010: 123-146
 - Bukodi Erzsébet: Társadalmunk szerkezete különböző nézőpontokból. In: Kovách Imre (szerk.): Társadalmi metszetek. Érdekek és hatalmi viszonyok, individualizáció és egyenlőtlenség a mai Magyarországon. Budapest: Napvilág, 2006: 109–159
7. A társadalmi helyzet és a társadalmi állapot fogalma; a társadalmi helyzet típusai és a társadalmi állapotok; a rendi helyzet fogalma és típusai.
 - Farkas Zoltán: A társadalmi helyzet és a társadalmi állapot. Valóság 57. évf., 2014, 4: 1-19.
 - Farkas Zoltán: A rendi helyzet fogalma és típusai. JEL-KÉP 2013, 3-4; http://communicatio.hu/jelkep/2013/3_4/farkas_zoltan.htm
 - Farkas Zoltán: Előadásvázlat a társadalmi struktúrához (az első részhez). 2014. február: 21-25
8. A társadalmi osztályok és a társadalmi struktúra, a struktúra meghatározottsága és funkciója.
 - Farkas Z: A társadalmi struktúra, alakulat és a duális politikai rendszer. Valóság, 53. évf., 2010, 5: 8-11.
 - Farkas Zoltán: Előadásvázlat a társadalmi struktúrához (az első részhez). 2014. február: 31-33.
9. A társadalmi egyenlőtlenségek és a társadalmi rétegződés; a rendi rétegződés fogalma és típusai, a rendi rétegződés meghatározottsága.
 - Farkas Zoltán: A társadalmi viszonyok. Az intézményes szociológia elmélete. (Tizenkettedik fejezet) Miskolc: Bíbor Kiadó, 1997 (2001): 498-516. old.
 - Farkas Zoltán: Előadásvázlat a társadalmi struktúrához (az első részhez). 2014. február: 33-36.

Oktatásszociológia

1. Oktatásszociológia tárgya
2. Oktatás és társadalmi mobilitás
3. Minőség kérdése az oktatásban
4. Esélyegyenlőség kérdése az oktatásban
5. Kisebbségi oktatás sajátosságai. Kisebbségi, nemzetiségi oktatás Magyarországon
6. Az iskolai eredményesség magyarázatának elméletei
7. Nemzetközi mérések a közoktatásban; tanulságok a magyar oktatási rendszerre vonatkozóan
8. Felsőoktatás szociológiájának tárgya
9. Felsőoktatási modellek
10. Felsőoktatás irányításának kérdései
11. Finanszírozási modellek a felsőoktatásban
12. Hallgatói csoportok a felsőoktatásban
13. Oktatók világa a felsőoktatásban

Irodalom:

- Balázs Ildikó – Ostorics László – Szalay Balázs 2007. *PISA 2006. Összefoglaló jelentés. A ma oktatása és a jövő társadalma*. Budapest, Oktatási Hivatal.
- Bourdieu, Pierre: *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése*, Gondolat Kiadó, 1978.
- Clark, Burton R.: *On Higher Education. Selected Writings. 1956-2006*. The John Hopkins University Press, Baltimore, 2008.
- Fazekas Károly – Köllő János – Varga Júlia: *Zöld könyv 2008. A magyar közoktatás megújításáért*. Budapest: Ecostat.
- Gumpert, Patricia J. (ed.) *Sociology of Higher Education. Contributions and Their Contexts*. Baltimore: The John Hopkins University Press. 53-93.
- Halász Gábor – Lannert Judit (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról 2006*. Budapest, OKI.

- Hubos Ildikó: A felsőoktatás intézményrendszerének átalakulása. AULA, Budapest, 2006.
- Kertesi Gábor – Kézdi Gábor 2009. Általános iskolai szegregáció Magyarországon az ezredforduló után. *Közgazdasági Szemle*, (LVI):959-1000.
- Kozma Tamás: *Bevezetés a nevelésszociológiába*. Nemzeti Könyvkiadó, Budapest, 2001
- Németh Szilvia – Papp Z. Attila 2006. „És mi adjuk az integráció vezérfonalát...”
In Németh Szilvia (szerk.): *Integráció a gyakorlatban. A roma tanulók együttnevelésének iskolai modelljei*. Budapest: OKI. 9-30.
- Temesi József (szerk.): *Finanszírozás és gazdálkodás a felsőoktatásban*. AULA, Budapest, 2004.

Vallásszociológia

1. vallás definíciók a társadalom tudományokban (vallásszociológia feladata, vallásdefiníciók csoportosítása, néhány társadalomtudós vallás-definíciója az alábbiak közül: Tylor, Marett, Yinger, Comte, Spencer, Frazer, Malinowski, Freud, Jung, Spiro, Marx, Durkheim, Weber)
2. Szekularizáció
3. Szekták, kultuszok, mozgalmak
4. kereszténység
5. iszlám
6. univerzizmus
7. hinduizmus
8. buddhizmus

Irodalom:

Hamilton, M. B. (1998): Vallás, ember, társadalom. Adu-Print, Budapest

Glaserapp, H (2012): Az öt világvallás. Akkord Kiadó

Egészségszociológia

1. Az egészségi állapot mérésének módszerei.
2. Születéskor várható átlagos élettartam és a csecsemőhalandóság mutatójának ismertetése.
(felkészülés az órai jegyzetből)
3. Társadalmi egyenlőtlenségek és az egészségi állapot kapcsolata.
4. Romák egészségi állapota Magyarországon. (felkészülés órai jegyzetből)
5. Társadalmi tőke és egészségi állapot. (felkészülés órai jegyzetből)
6. Nemek egészségi állapotában tapasztalható különbség
7. Orvos-beteg kapcsolat, az orvoshoz fordulás társadalmi meghatározottsága.
8. Piaci típusú egészségügyi rendszer.
9. Állami típusú egészségügyi rendszer.
10. Egészségügyi rendszer és a társadalmi egyenlőtlenségek.

Irodalom:

ARMSTRONG, D.: *Az orvosi szociológia alapjai*. SEMMELWEIS KIADÓ, Budapest, 1995.
(vagy bármely más későbbi kiadás)

Tömegkommunikáció

1. A tömegkommunikáció fogalmának meghatározása, szereplői, társadalmi funkciói (Domokos Lajos: PRESS A nyomtatott és az elektronikus újságírás elmélete, gyakorlata. Bp. 2002. 45-57. p., órai jegyzet)
2. Médiaismeret: a média működése – tömegkommunikációs modellek (Erős és gyenge hatás elméletek, a napirend-kijelölő hatás, Gerbner kultivációs elmélete, a használat-kielégülés modell) – Fodor László-Kriskó Edina: A hatékony kommunikáció alapjai 467-480. oldalak, órai jegyzet
3. A hír fogalma, értéke, objektivitása (Domokos Lajos: PRESS. A nyomtatott és az elektronikus újságírás elmélete, gyakorlata. Bp. 2002. 197-214. p., órai jegyzet)
4. A hír szerkezete, a lead jellemzői (Domokos Lajos: PRESS. A nyomtatott és az elektronikus újságírás elmélete, gyakorlata. Bp. 2002. 215-222. p., órai jegyzet)
5. Interperszonális kommunikáció: Szimbolikus interakcionizmus – George Herbert Mead elmélete (Em Griffin: Bevezetés a kommunikációelméletbe, Harmat, 2003. 54-65.)
6. Média és kultúra: Technológiai determinizmus – Marschall McLuhan elmélete (Em Griffin: Bevezetés a kommunikációelméletbe, Harmat, 2003. 321-334.)
7. A kultivációs elmélet – George Gerbner elmélete, (Fodor László-Kriskó Edina: A hatékony kommunikáció alapjai 43-46., órai jegyzet)
8. Tele- és tömegkommunikációs modellek (Shannon-Weaver modell, koncentrikus körök modellje, Lasswell modellje, Westley és MacLean modellje) (Róka Jolán: Kommunikációtan. Fejezetek a kommunikáció elméletéből és gyakorlatából. 13-29. p., Denis McQuail: A tömegkommunikáció elmélete. 54-59. p. p Fodor László-Kriskó Edina: A hatékony kommunikáció alapjai 470-472. órai jegyzet)

Művészetszociológia

1. Művészetszociológia tárgya, témacsoportjai
 - Józsa P.: Mi a művészetszociológia és hol tart ma
2. A képzőművészek
 - Griff: hogyan toborzódnak a művészek és hogyan nőnek bele szerepükbe
 - S. Nagy: Mű- művészek-befogadás
3. Befogadói csoportok a képzőművészetben
 - S. Nagy: Mű- művészek-befogadás
4. Az esztétikai termék, mint szociológiai dokumentum (irodalom)
 - Luhmann: Szerelem-szenvedély
 - Löwenthal: Irodalom és társadalom- III. A társadalom és a társadalmi problémák, mint irodalmi anyag
5. A zenei befogadás típusok
 - -Adorno: A zenével kapcsolatos magatartás típusai
 - -Losonczy: A zene életének szociológiája
6. A társadalom és a zenei produktumok kapcsolata
 - -Adorno: Könnyűzene
 - -Adorno: Jazz
7. Bourdieu a művészeti észlelésről
 - -Bourdieu: A művészeti észlelés szociológiai elméletének elemei
8. Az irodalmi mű befogadása
 - Kamarás
 - Hankiss
9. A színház gazdaságtana
 - Parti Julianna: A színház gazdaságtana
10. Művészetterápia

Irodalom:

1. Daubner- Horváth- Petró: Kultúra-gazdaságtani tanulmányok. Aula, 2000, Bp.
2. Józsa P.(szerk): Művészetszociológia. KJK, Bp., 1973
3. S. Nagy K.. (szerk): Művészetszociológia szöveggyűjtemény I-II. Tankönyvkiadó, Bp., 1991

4. Losonczy, Á.: A zene életének szociológiája. Zeneműkiadó, Bp. 1969.
5. S. Nagy Katalin: Mű- művészek- befogadás. Gondolat, Bp., 1997
6. Adorno: Zene, filozófia, társadalom. Gondolat, Bp. 1970
7. Kamarás, I.: Az irodalmi mű befogadása. Gondolat, Bp. 2007
8. Hankiss, E.: Az emberi kaland. Helikon, Bp. 1999
9. Löwentahl, L.: Irodalom és társadalom. Gondolat, Bp. 1973
10. Tanulmányok a filmszociológia problémaköréhez. Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, Bp., 1971
11. Gans, H: Népszerű kultúra és magas kultúra in: A kultúra szociológiája (szerk.: Wessely)
12. Luhmann vázlat

Jogszociológia

1. A jog szociológiai fogalma
2. A jog társadalmi funkciói (konfliktus-oldás, integrálás, elnyomás)
3. Jog a rendszerelméletekben
4. Jog a szerepelméletekben
5. Jog a csereelméletekben és a játékelméletekben
6. A jogtudat (jogelfogadás, jogismeret, jogkövetés, joggal kapcsolatos attitűdök)
7. A jogérvényesítés kikényszerítése, a jog segítségül hívása és hatékonysága
8. Emberi jogok és kötelességek
9. Jog a posztmodern társadalomban
10. Romani Kris

Irodalom:

- Badó-Loss-Szilágyi-Zombor: Bevezetés a jogszociológiába. Bíbor kiadó, Miskolc, 2002
- Badó-Loss: Betekintés a jogrendszerek világába. Nyitott Könyv Kiadó, Budapest, 2003

Tudományszociológia

1. Tudományfilozófia, tudományelmélet, tudományszociológia. A probléma gyökere.

- Irodalom: Miklós Tamás: Egy régi ördög. Paul Feyerabend. In: Paul Feyerabend: *A módszer ellen*. Atlantisz. 2002. 601-643.

2. A tudományelmélet története. A bécsi kör. K. Popper, Lakatos Imre.

- Irodalom: Forrai Gábor: Lakatos Imre. In: *Lakatos Imre tudományfilozófiai írásai*. Atlantisz. 1997. 7-19. Altrichter Ferenc: in: *A bécsi Kör filozófiája*. Gondolat. 1972.

3. Tudományszociológia, tudásszociológia.

- Irodalom: Pierre Bourdieu: *A tudomány tudománya és a reflexivitás*. Gondolat. 2005. Az elragadtatott szemlélet. 21-27. *Válogatás R. K. Merton Tudásszociológiai és tudományszociológiai írásaiból*. Szociológiai füzetek 12.

4. A tudományos tevékenység intézményesülése.

- Irodalom: Balogh István: Vita a társadalmelemzés módszeréről: pozitívizmus és társadalomelmélet. In: Balogh István-Karácsony András: *Német társadalomelméletek*. Bp. Balassi, 2000. 55-75.

5. A tudomány mint professzionális rendszer.

- Irodalom: Pokol Béla: A tudomány, mint professzionális intézményrendszer. In: Pokol Béla: *Szociológiaelmélet*. FKI. 1997. 185-218. vagy üö: *Politikai reform és modernizáció*. Magvető. 1989. II. rész. Az egyetemi- tudományos szféra. 4. fejezet. 97-125. és 6. fejezet. 147-184.

6. A tudomány története és a tudományos forradalmak.

- Irodalom: Fehér Márta: Thomas Kuhn tudományfilozófiai „paradigmája” in. Th. Kuhn: *A tudományos forradalmak szerkezete*. Gondolat. Bp. 1984. 299-318. Pierre Bourdieu: *A tudomány tudománya és a reflexivitás*. Gondolat. 2005. A normál tudomány és a tudományos forradalmak. 27-32.

7. A tudásszociológia erős programja.

- Irodalom: Fehér Márta: Utószó. In: Barry Barnes – David Bloor – John Henry : *A tudományos tudás szociológiai elemzése* Osiris. Bp. 2002. 295-308. Pierre Bourdieu: *A tudomány tudománya és a reflexivitás*. Gondolat. 2005. Az úgynevezett erős program 32-36.

8. A tudás társadalmi konstrukciója. A tudomány ideája. A „Sokal botrány”.

- Irodalom: Alan Sokal – Jean Bricmont: *Intellektuális imposztorok*. Typotex. Bevezetés. 14-33. és egy választott fejezet.

9. Gazdasági tőke, tudományos tőke. A tudomány mint társadalmi intézmény.

- Irodalom: Pierre Bourdieu: *A tudomány tudománya és a reflexivitás*. Gondolat. 2005. 2. Külön világ 1-3. fejezet. 51-90.

Kultúraszociológia

1. Az emlékezés és a moralitás kultúrája

- Irodalom:Nietzsche, F.: „A történelem hasznáról és káráról”, in: uő: Korszerűtlen elmélkedések, Atlantisz, Budapest, 2004, 1. és 7–10. rész
- Nietzsche, F.: Adalék a morál genealógiájához, Comitatus, Veszprém, 1998, 1–2. fej.

2. A kultúra pszichoanalízise

- Freud, S.: Rossz közérzet a kultúrában, Kossuth, Budapest, 1992. Vagy: Sigmund Freud: Esszék. Gondolat. 1982. 327-405.

3. A kultúra szellemtudománya

- Dilthey, W.: „Bevezetés a szellemtudományokba”, in: uő: A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban, Gondolat, Budapest, 1974, 73–132. o. (I–X. fej.)

4. A kultúraszociológia válasútja

- Weber, M.: „Bevezetés”, in: uő: Világvallások gazdasági etikája. Vallásszociológiai tanulmányok. Válogatás, Gondolat, Budapest, 2007, 51–85. o

5. A kultúra tragédiája

- Simmel, G.: A pénz filozófiája, Osiris, Budapest, 2004, 335–364. és 560–594. o.

6. A kultúra tudásszociológiája

- Mannheim K.: „A nemzedékek problémája”, in: uő: Tudásszociológiai tanulmányok, Osiris, Budapest, 2000, 201–254. o.
- Mannheim, K.: „A tudásszociológia”, in: uő: Tudásszociológiai tanulmányok, Osiris, Budapest, 2000, I. és II. rész (299–324. o.)

7. Funkcionalista és strukturalista kultúrafogalmak a kulturális antropológiában.

- Malinowski, B.: „A csoport és az egyén a funkcionális elemzésben”, in: Bohannon, P.–Glazer, M. (szerk.): Mérföldkövek a kulturális antropológiában, Panem, Budapest, 2006, 377–405. o.
- Tylor, E. B.: „A primitív kultúra”, in: Bohannon, P.–Glazer, M. (szerk.): Mérföldkövek a kulturális antropológiában, Panem, Budapest, 2006, 111–130. o.

8. A kultúra hermeneutikája

- Geertz, C.: „Sűrű lírás”, in: uő: Az értelmezés hatalma, Osiris, Budapest, 2001, 194–226. o.

9. A filozófiai antropológia kultúrafogalma

- Gehlen, A.: Az ember. Természete és helye a világban, Gondolat, Budapest, 1976, 7–118., 553–588. o.

10. Moralitás, kultúra, felvilágosodás

- MacIntyre, A.: Az erény nyomában. Osiris. Budapest. 1999. III.-VI: fejezet. 41-114. o.

11. Az ízlés és az élmény kultúrája

- Bourdieu, P.: „A művészeti észlelés szociológiai elméletének elemei”, in: Művészetszociológia, KJK, Budapest, 1978, 175–200. o.
- Schulze, G.: „Élménytársadalom. A jelenkor kultúrszociológiája. A hétköznapi élet esztétizálódása”, in: Szociológiai Figyelő, 2000, 135–157. o.

Politikaszociológia

1. A politikai pártok és pártrendszerek.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 49-69. o.
2. A kormányzás.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 71-93. o.
3. A bürokrácia.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 95-117. o.
4. Helyi politika-helyi érdekek.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 121-138. o.
5. Politikai magatartás és részvétel.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 141-160. o.
6. A választói magatartás.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 161-175. o.
7. A választási kampány.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 177-196. o.
8. A politikai kultúra.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 221-243. o.
9. A politikai szocializáció.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 245-266. o.
10. Kihívások az új politika számára.
 - Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001. 267-283. o.

Irodalom:

- Societas Politica. Fejezetek a politikai szociológia köréből. Szerk: Kéri László. Bíbor Kiadó, 2001.
- (Az előadáson elhangzottak.)

Szociálpszichológia

1. Az én és az identitás
 - 305-309, 521-533
2. Társas hatások, társas helyzetek
 - 149-151, 164-171, 349-362
3. Az emberek közötti kommunikáció
 - 172-184
4. Személypercepció és személyközi viszony
 - 310-326
5. A társadalmi szerep
 - 189-203
6. A társas kiscsoport
 - 395-440
7. A tömeg
 - 157- 163
8. A szociális attitűd
 - 220-232
9. Az attribúció és az öngazolás
 - 249-259, 269-275
10. A társadalmi nagycsoportok
 - 461-474
11. Sztereotípiák és előítéletek
 - 475-506
12. Kisebbségek
 - 507-515

Irodalom:

- Csepeli György: Szociálpszichológia. Budapest: Osiris 1997 (későbbi kiadás is van)

Miskolc, 2021. december 3.

Dr. habil. Szabó-Tóth Kinga
intézetigazgató,
ME-BTK ATTI